

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી
સ્કૂલ ઓફ કોમર્સ એન્ડ મેનેજમેન્ટ
T.Y.B.COM
તણાવ સંચાલન (Stress Management)

યુનિટ	વિષયવસ્તુના મુદ્દા
1.	તણાવનો પરિચય (Introduction of stress)
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તણાવ શું છે? – અર્થ, વ્યાખ્યા - તણાવની સમજૂતી - તણાવના લક્ષણો (Symptoms of stress) - તણાવનો પરિપ્રેક્ષ્ય - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
2.	તણાવના સ્ત્રોતો (Sources of Stress)
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - કૌટુંબિક જવાબદારીઓનો તણાવ (Family Responsibilities Stress) - વ્યવસાયિક તણાવ (Work Stress) - સામાજિક તણાવ (Societal Stress) - નાણાકીય (આર્થિક) તણાવ - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
3.	તણાવના પ્રકારો
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - ઉપાર્જિત તણાવ (Accrue Stress) - કાયમી/હંમેશનું તણાવ (Chronic Stress) - ભાવાત્મક તણાવ (Emotional Stress) - પરિસ્થિતિગત તણાવ (Situational Stress) - સ્વાધ્યાય
4.	તણાવની અસરો
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તણાવની વ્યક્તિગત અસરો - વ્યક્તિના માનસિક સ્વાસ્થ્ય પર અસરો

	<ul style="list-style-type: none"> - વ્યક્તિના શારીરિક સ્વાસ્થ્ય પર અસરો - તણાવની રોગપ્રતિકારકશક્તિ પર અસરો - તણાવની સામાજિક વર્તન પર અસરો - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
5.	તણાવ સંચાલન
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તણાવ સંચાલન- અર્થ, વ્યાખ્યા - તણાવ સંચાલનની જરૂરિયાત - તણાવ સંચાલનના અભિગમો - તણાવ સંચાલનના ફાયદા - તણાવ સંચાલનના સિદ્ધાંતો - સ્વાધ્યાય
6.	તણાવ સંચાલનના સ્તરો
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તણાવ સંચાલનના સ્તરો <ul style="list-style-type: none"> ○ સંકેત સ્તર (Alarm Stage) ○ પ્રતિકાર સ્તર (Resistance Stage) ○ થકાવટ સ્તર (Exhaustion Stage) - સારાંશ - સ્વધ્યાય
7.	તણાવ સંચાલનની તકનીકો
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તકનીકો <ul style="list-style-type: none"> ○ સમય સંચાલન (Time Management) ○ મનન (Meditation) ○ સ્વ-કાળજી (Self-Care) ○ સામાજિક- સાહિત્યિક જ્ઞાન (Socializing – Book Reading) - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
8.	તણાવ અને વિદ્યાર્થી
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - વિદ્યાર્થીના જીવનમાં તણાવ - વિદ્યાર્થીના જીવનમાં તણાવ દૂર કરવાની પદ્ધતિઓ - વિદ્યાર્થી પર તણાવથી થતી માનસિક અસરો

	<ul style="list-style-type: none"> - વિદ્યાર્થી પર તણાવથી થતી શારીરિક અસરો - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
9.	સંબંધોમાં તણાવ (Stress in Relationships)
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - સંબંધિક તણાવ એટલે શું? - સંબંધોમાં તણાવના કારણો - સંબંધોમાં તણાવ દૂર કરવાની પદ્ધતિઓ - સફળ તંદુરસ્ત સંબંધો - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
10.	હતાશા અને તણાવ સંચાલન (Depression and Stress Management)
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - હતાશા એટલે શું? - હતાશા ના કારણો - હતાશાની લાક્ષણિકતાઓ - હતાશામાં તણાવની ભૂમિકા - હતાશા અને તણાવ સંચાલન વચ્ચેનો સંબંધ - સ્વધ્યાય
11.	તણાવ સંચાલનમાં યોગની ભૂમિકા
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - યોગ એટલે શું? - તણાવ સંચાલનમાં યોગનું મહત્ત્વ - તણાવ સંચાલનને સફળ બનાવવા માટે યોગનું યોગદાન - સ્વધ્યાય
12.	રોજીંદા જીવનમાં તણાવ
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - રોજીંદા જીવનમાં તણાવના સ્વરૂપો - રોજીંદા જીવનમાં તણાવ દૂર કરવાની રીતો - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
13.	તણાવ સંચાલનના પડકારો (Challenges of stress management)

	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - તણાવ સંચાલનના પડકારો - તણાવ સંચાલનમાં પડકારો દુર કરવાની રીતો - સારાંશ - સ્વાધ્યાય
14.	વ્યુહાત્મક તણાવ સંચાલન – જાતે કરો (DIY (Do it yourself))
	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રસ્તાવના - સમસ્યાની ઓળખાણ (Identify the Problem) - સમસ્યાને રીફ્રેમ કરવું (Reframe Problem) - સ્વયં-સંતુલિત (Adjust Yourself) - હકારાત્મક વલણ (Focus on Positive Side)